

Manuel Ardit, durant la conferència "Expulsió dels moriscos i la repoblació del País Valencià", pronunciada l'any 2010 a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània.

Manuel Ardit, 'in memoriam'

“E”l renovador de la historiografia valenciana”, segons el catedràtic d’història contemporània i ex-rector de la Universitat de València, Pedro Ruiz. “Un gran referent de la historiografia valenciana”, en paraules de Germán Ramírez Aledón, professor de la mateixa universitat. “Els seus mèrits professionals no han estat reconeguts suficientment”, apunta Telesforo Hernández Sempere, catedràtic de la facultat i bon amic seu.

Manuel Ardit havia nascut el 2 de desembre del 1941 a València, la ciutat on va morir el proppassat dia 8, quan n’acabava de fer 72. Va estudiar al col·legi que els jesuïtes tenien a la gran via de Ferran el Catòlic, on es respirava una tolerància lingüística poc usual a l’època i on s’estudiava una història lleugerament apartada dels canons tradicionals. El centre

Manuel Ardit, professor d’història de la Universitat de València i membre de l’Institut d’Estudis Catalans, mort el 8 de desembre, deixa una empremta inesborrable entre amics i companys. Alguns d’ells en parlen a continuació.

depenia de la província Tarraconense i hi havia bastants mestres catalans.

En arribar a la Universitat de València, Ardit va matricular-se alhora a les carreres de dret i de filosofia i lletres, però en última instància va decantar-se per la segona, i més concretament, per la llicenciatura en història. Més endavant, ja com a docent, va exercir com a professor d’institut –fins al punt d’esdevenir-ne catedràtic– abans d’impartir classe en la mateixa facultat on s’havia llicenciat i doctorat. Però sobretot, Manuel Ardit i Lucas serà recordat per la seua tasca investigadora, centrada en el País Valencià i caracteritzada per la seua pulcritud. Des del 1992 formava part de la secció històrico-arqueològica de l’Institut d’Estudis Catalans (IEC).

Ha estat “un dels millors historiadors valencians”, tal com el defineix Germán Ramírez Aledón, persona que va compartir amb ell molts anys de feina. “Era el gran especialista de la revolució liberal al País Valencià, el tema que va centrar la seua tesi i a què va dedicar més temps”, explica. Ramírez Aledón valora la tasca d’Ardit en la “recuperació de la memòria del poble valencià” a través de diversos volums col·lectius: *Història del País Valencià* (Edicions 62, 1988), *Nuestra historia* (Aramo, 1980), *Historia del Pueblo Valenciano* (publicat, mitjançant fascicles, al diari *Levante-EMV*) i, és clar, *Història dels Països Catalans. De 1714 a 1975* (Edhasa), obra coordinada per Albert Balcells i de la qual Manuel Ardit va centrar-se en la part valenciana.

Entre les matèries de què va tractar Ardit hi ha la història agrària i la demografia històrica, amb obres tan significants com ara *Creixement econòmic i conflicte social. La foia de Llombai entre els segles XIII i XIX*, publicat el 2004, en què va explicar el trànsit de l’economia senyorial a una altra de mercat.

‘Laudatio’. Jubilat fa un any i mig, Ardit va ser homenatjat pels companys de facultat i la *laudatio* va anar a càrrec de Telesforo Hernández Sempere, company de despatx vora tres dècades. Actualment estudiaven de manera conjunta la importància dels Bertran de Lis, una de les grans nissagues burgeses valencianes.

La *laudatio* en qüestió, titulada “Manuel Ardit i la història creativa”, destacava que “els seus mèrits professionals no han estat reconeguts suficientment”

i contextualitzava els seus inicis com a historiador, “influint per la historiografia catalana a través del magisteri de Joan Reglà” i de Francisco Murillo, catedràtic de dret que va ser l’introduïdor de la sociologia moderna i de qui Ardit “va aprendre la importància de les restants ciències socials afins a la història”.

“La seua obra”, assenyala Hernández, “és la pròpia d’un autodidacte que va anar ampliant els seus coneixements conforme a l’evolució de la disciplina, inspirant-se en els corrents historiogràfics europeus”. Ardit va compaginar la seua tasca docent als instituts de Carlet (Ribera Alta), Massamagrell (Horta) i Onda (Plana Baixa) amb una plaça de professor ajudant universitari a la UV, primer; al Col·legi Universitari de Castelló, el germen de la futura UJI, després; i a la UNED de Vila-real (Plana Baixa), més tard. Finalment, l’any 1987, va guanyar per oposició la plaça de professor titular d’història moderna a la UV, que va ocupar fins a la seua jubilació.

Entre les seues especialitats, les conseqüències de l’expulsió dels moriscos al segle XVII, que per a Ardit van ser greus però no tan catastròfiques com s’havia afirmat, demogràficament.

Ardit sempre va sentir-se molt influït per l’assagista Joan Fuster, que sovintejava les tertúlies del cap i casal a què acudia no sols la intel·lectualitat del moment, sinó també tot d’estudiants efervescents. Se’n destacava la del Club Universitari, al carrer de la Universitat.

Fuster, al seu torn, era bon amic de Reglà, amb qui havia analitzat el bandolerisme català del Barroc, i va recomanar a Ardit estudiar el paper dels diputats valencians de les Corts de Cadis. Aquest

seria l’objecte de la seua tesi doctoral, dirigida per Reglà mateix fins que va morir, el 1973. Abans, el 1964, ja li havia dirigit la tesi de final de llicenciatura.

La figura de Joan Reglà, que va marcar tants i tants joves del moment, va resultar providencial. “Fou l’iniciador d’un programa de recerca historiogràfica del País Valencià, i amb uns altres professors com Josep Fontana i Emili Giralt, van situar la Facultat de Filosofia i Lletres de València a l’avantguarda de la renovació historiogràfica espanyola”, fa saber Pedro Ruiz, que també evoca l’“espai de llibertat i de discussió únic” en què es va convertir l’antic edifici del carrer de la Nau, en “contrast brutal” amb el que succeïa portes enfora. “El món acadèmic valencià seria molt diferent sense el mestratge de tots ells”, rebla Ruiz, que cita com a principals deixebles –Ardit a banda– Sebastián García Martínez, Enric Sebastià, Ricardo García Cárcel, José Miguel Palop, Ernest Belenguier, Alfons Cucó o James Casey.

EI PSV, PUV... Un grupet d’universitaris inquiets, inspirats en el fusterianisme, va organitzar l’Agrupació Democràtica d’Estudiants Valencians i el Moviment Social-Cristià de Catalunya (MSCC), que van derivar en Acció Socialista Valenciana i, finalment, en el Partit Socialista Valencià (PSV). Hi militaven Alfons Cucó, Lluís Aracil, Eliseu Climent, Joan Francisc Mira, Vicent Álvarez, Ferran Zurriaga, Josep Vicent Marqués, Ferran Martínez Navarro, Cèlia Amorós, Valerià Miralles, Josep Lluís Blasco...

Ardit en va formar part, i allà va coincidir de nou amb Cucó, que també procedia dels jesuïtes i amb qui havia matat el

cuquet de la música a les formacions Els Escolans i Els 4Z, acompanyats de Lluís Miquel Campos. Van adaptar cançons de diversos intèrprets francesos i van arribar a enregistrar cinc discos, però sense l’èxit que va tenir Raimon, company de facultat de tots ells.

“El seu compromís cultural i polític era absolut”, destaca Pedro Ruiz, que va proposar-li dirigir Publicacions de la Universitat de València (PUV) així que va arribar al rectorat, l’any 1994. Però Ardit, que va acceptar la invitació, trobava a faltar la recerca que tant li agradava i va apartar-se’n al cap de tres anys.

...i ‘Afers’. Aleshores ja feia una dècada que dirigia la revista trimestral *Afers*, la publicació de pensament de l’editorial del mateix nom, radicada a Catarroja (Horta). Vicent Olmos, l’editor, assegura que la figura d’Ardit “no s’entendria deslligada de la conjuntura dels anys seixanta, de la lluita antifranquista i valencianista, i de la generació de joves que reclamava Fuster per redreçar el país”. “Ardit mai no volgué estar en primer pla, va anar per feina”, opina, i lamenta que no accedira molt abans a la universitat.

Olmos anuncia que la revista que Ardit ha dirigit durant un quart de segle li retrà un homenatge pròximament, i que l’editorial traurà a la llum algun llibre recopilatori sobre la seua tasca investigadora.

Sobre la relació que l’historiador ha de tenir amb el seu país, Manuel Ardit va deixar dit que “la seua missió no ha de ser desgranar-ne lloances, sinó provar de comprendre’l”. I això mateix feia ell, de manera silenciosa però constant.

Víctor Maceda

Avancem junts

Port de Barcelona

Port de Barcelona, el primer *hub* logístic del sud d’Europa.